

A langyos, a hideg és a forró

„Móse Teitelbaum rabbi fiatal korától a haszid tanítás ellensége volt, mert az mindig bős és féktelen eretnekségnek tűnt előtte. Egyszer barátjánál, Jószejf Asér rabbinál vendégeskedett, aki ugyanúgy szembehelyezkedett a hitújítókkal. Azokban a napokban jelent meg nyomtatásban a tiszteletre méltó Lurja mester imakönyve; az ő igéje szolgált a haszid tanítás alapjául. Amikor megmutatták nekik a könyvet, Móse rabbi kitépte az illető kezéből a súlyos kötetet, és földhöz vágta. Jószejf Asér rabbi azonban fölemelte a padlóról, és így szólt: - Azért ez is csak imakönyv, nem szabad ilyen megvetően bánni vele. Amikor az esetről beszámoltak a lublini rabbinak, az azt mondotta: - Móse rabbiból haszid lesz, Jószejf Asér rabbi megmarad ellenfélnek. Hiszen akiben az ellenségesség tüze lángol, az lángra lobbanhat Isten iránt is; akinek viszont az ellenszenvé hideg, az előtt minden út zárva van. És valóban így is történt.” (Martin Buber: Haszid történetek, Atlantisz 2006. 641. o.)

A lublini rabbi megállapítása nem áll távol Jézus szavától: „Tudok cselekedeteidről, hogy nem vagy sem hideg, sem forró. Bárcsak hideg volnál, vagy forró! Így mivel langyos vagy, és sem forró, sem pedig hideg: kiköpök a számból.” Jézus szavai, amelyeket laodiceai gyülekezetének intéz, igen kemények. Különösen, ha engedjük, hogy ennek a képnek a hatása alá kerüljünk. Olyan vagy – mondja nekik – mint a langyos ital, amit kiköp az ember. Leülsz az asztalhoz, szomszamosan, várva egy jó hideg sört, és amikor belekortyolsz, kiderül, hogy langyos... és kiköpöd. Hasonló a langyos kóla, a langyos bor, a langyos kávé... (Nem tudom, kóstoltunk-e már langyos gyümölcs joghurtot – ehetetlen.) Érezzük tehát Jézus megvetését, csalódottságát, amikor az övéit langyosnak találja. Ugyanakkor azt is érezzük, hogy az az élet, ami langyos, ami semmilyen, ami ilyen is és olyan is, az nem az igazi. Lássuk hát, hogy mit tudunk meg erről a langyos állapotról, mire van szüksége a langymeleg embernek, közösségnek, és végül hogyan történhet meg, hogy langyosból újra forró legyen. (A hideg jobb, mint langyos – Móse, az imakönyv tipró rabbi jobb, mint a közömbös Jószejf Asér – de azért itt még sem az a célunk, mint hogy Jézusé sem az Laodiceában, hogy a langyosból hideget, a közömbösből az evangélium ellenségét munkáljuk.)

I. Langyosság és gazdagság

Mit tudunk meg Jézus szavaiból a langyos emberről? Azt, hogy gazdag, vagy legalábbis gazdagnak tartja magát: „*ezt mondod: gazdag vagyok, meggazdagodtam, és nincs szükségem semmire.*” Egy olyan lelkiület, hozzáállás bontakozik ki előttünk, amelynek lényegi jellemzője, hogy elég vagyok. Mindenem megvan, nincs szükségem semmire, megelégedett vagyok. Ez első látásra irigylésre méltó állapot, és közel sem magától értetődő, hogy mi vele a baj. A legtöbbszörnek soha nem elég, mindig van miért panaszkodni, aggódni; nem az az igazi, aki el tudja mondani, hogy nekem elég az, ami van, gazdag vagyok, nincs szükségem semmire? (Ha így gondolkoznának bizonyos politikusok és vezetők ebben az országban, nem lenne nap mint nap újabb

történet az újságban arról, hogy mit loptak el...) Ugyanakkor azt kell látnunk, hogy ennek a (látszólagos) meglepedettségnek nem a hála, hanem a büszkeség van középpontjában. Az „én”, és mindaz, amit ez az „én” megszerzett: „*gazdag vagyok, meggazdagodtam.*” Így is fogalmazhatunk: megcsináltam, megszerkeztem, elértem – kire vagy mire lenne még szükségem? Az igazi „self-made man”, aki teljesen elégedett önmagával, aki az egész világot úgy szemléli és úgy éli meg, hogy annak középpontjában ő ül. Büszke, önelégült, önmagába zárt, miközben nincs hiánya semmiben, hiszen gazdagságából bármit meg tud venni. Ez az az attitűd, lelkület, amit a gazdagság könnyen kivált, bár nem feltétlenül, és ami megjelenhet akkor is, ha valaki nem gazdag az anyagiakban. Mózes így fogalmazta meg ezt az állapotot Izraelre nézve: „*Meghízott Jesurún, kirúgott a hámból – meghíztál, kövér, hájas lettél! – és elvetette Istent, alkotóját, elhagyta szabadító kőszikláját.*” Az a nép, amelyet Isten „*puszta földön talált ... kietlen, vad sivatagban*”, amit gondozott, óvott, mint a sas, amikor fiókái kirepülnek, majd szükség esetén alájuk száll és kiterjesztett szárnyára veszi őket felnőtt, meggazdagodott, meghízott, és elhagyta Istenét. Nincs szüksége semmire.

Ez a helyzet, pozíció ugyanakkor a nyugati társadalomnak az ideálja: a mi világunk középpontjában mind filozófiai értelemben, mind egészen valóságosan, mindennapi és gyakorlati módon az autonóm, szabad, független ember áll. Az egyén, az individuum, aki elsősorban nem az emberi közösség részeként (nemzet, város/település lakosa, rokonság vagy szűkebb család tagja), és nem is az Isten előtti helyzete alapján értelmezi önmagát, hanem egyedül, önmagában. *Én* döntöm el, hogy *én* mit tartok helyesnek. Csak az *én* dolgom, hogy miben hiszek és hogyan élek. A hit és az erkölcs kérdéseiben az öntörvényű ember áll a középpontban. Ebbe az irányba haladunk, erre törekszünk, hogy elég anyagiakkal rendelkezünk ahhoz, hogy függetlenek, szabadok legyünk. Ennek mentén nem kötelezzük el magunkat egy másik személynek a házasságban, ennek mentén ódzkodnak számosan több gyermek vállalásától, ennek mentén lesz a karrier és pénzszerzés fontosabb számtalan más dolognál. Hajt a függetlenség és szabadság iránti vágy. Így kódol a világ, amiben élünk. Ugyanakkor, teológiailag nézve, ebbe az irányba sodor bennünket az emberi természet is, amit a Biblia megromlott, bűnös természetnek ismer. Legyünk függetlenek Istentől, legyünk függetlenek az emberektől (szeretet és elköteleződés hiánya), mert akkor leszünk végre szabadok. Közben persze egyre több kötelék és addikció hálózza be a mai ember életét. A szabadságot kergetjük, és mintha egyre kevesebb lenne belőle...

Ez a „meggazdagodtam, nincs szükségem semmire” lelkület törvényszerűen langyossá tesz. Miért tudna még lelkesedni? Miben tudna teljes szívvel és bizalommal hinni? Mibe tudná még feltétel nélkül odaadni magát? Miért hozna szívesen áldozatot? Miért lobbanna lángra? Mit ítélné el? Miért érdekelné az igazságtalanság? Miért gyűlölné a szegénységet, a nyomorúságot, a szenvedést? *Én* meggazdagodtam, *nekem* nincs szükségem semmire. Egyre inkább ilyen a társadalmunk, ilyenek vagyunk. Sem forró, sem hideg. Langyos, unalmas, közepszerű. Minden lelkesedővel, minden hittel, minden elköteleződéssel, minden áldozattal, minden hősieles tettel kapcsolatban közömbös, sőt, gyanakvó, cinikus, kiábrándult és kiégett. Közben belepusztul az unalomba, abba, hogy nincsenek értékek, amelyekért lángolni lehetne, és bűnök,

amelyeket jeges gyűlölettel gyűlölni lehetne. Marad az ál-forróság, mint unaloműzés: extrém sportok, extrém életformák, extrém nyaralások, extrém happeningek (művészet), extrém külső, stb. hiszen valaminek lennie kell. A langyos élet elviselhetetlen – és a mai társadalomban az élet langyossá lett. Halálra szórakoztatjuk magunkat, hogy legyen már valami, ami forró – vagy hideg.

Ez a lelkiület hatalmasodott el a laodiceai gyülekezetben. Koruk emberei voltak ők is, mint mi, a környezetük formálta őket is, mint bennünket is. Laodicea nagyon gazdag város volt, komoly bankrendszerrel, kelmeiparral (messze földön híres volt a laodiceai fekete gyapjú) és orvosi iskolával. A bőségben élő társadalom bőségben élő keresztényei ugyanide jutottak: „*gazdag vagyok, meggazdagodtam, és nincs szükségem semmire.*” Szavaikkal tisztelik az Urat, imádságaik, liturgiájuk, gyülekezeti életük folyamatos. Minden a helyén van, csak éppen nem függenek Jézustól. Nem mondják, hogy nincs szükségük rá, ez nem lenne illő – de valójában nincs. Az élet, a mindennapok teljesen jól elmennek nélküle is, az ő szerepe pedig az, hogy tiszteletben tartsák, megemlékezzenek róla. Elhelyezték egy szépen berendezett polcon, néha előveszik, megtörölgetik, hiszen tiszteletben tartják, visszaemlékeznek a szegény időkre – de Jézus nekik már nem élet-halál kérdés. Nem igaz, hogy nélküle semmik, nem igaz, hogy nélküle elvesztek, és nem igaz, hogy jelenlétére, szavára, erejére olyan szükségük van, mint egy falat kenyérre. Az sem igaz, hogy elutasítanak, az sem igaz, hogy nyíltan szembeszállnak vele, kritizálnák és megtagadnák. Sem forró, sem hideg. Langyos. Igen is, meg nem is. Néha igen, máskor inkább nem. Van, amire nézve igen, és megint van, amire nézve nem. Kicsit fanyalogva, mintha neki tennének szívességet, néha még szolgálják is őt. Amennyit úgy be tudnak vállalni, hogy még kényelmes. Hogy ne legyen túl sok. Hogy ne legyen túl nagy áldozat. Bölcselkedve, fenntartásokkal, van, amiben engedelmességek neki. És közben úgy érzik, ezért még Jézus is hálás lehet nekik. Néha nekibuzdulnak, azután újra visszasesüppednek kényelmükbe. Hiszen annyi más dolguk van – fontos emberek egy nyüzsgő, gazdag városban. Langyosak. Nem lobognak, nem lánognak, mert nincs szükségük semmire, meggazdagodtak. Nem gyűlölnek, nem ellenségeskednek, még ezt sem. Pedig legalább akkor komolyan vennék Jézust. De ez a helyzet tarthatatlan: „*kiköplek a számból.*”

II. Mire van szüksége a langyos embernek?

Jézus nem azonnal veti el azokat, akik a polcra tették őt. Nem is erőszakkal és hatalommal térítené őket jobb belátásra – bár nem kertel. Tanáccsal fordul a laodiceaiakhoz: „*Mivel ezt mondod: gazdag vagyok, meggazdagodtam, és nincs szükségem semmire; de nem tudod, hogy te vagy a nyomorult, a szánalmas és a szegény, a vak és a mezítelen: tanácsolom neked, végy tőlem*” aranyat, fehér ruhát, és gyógyító írt. Valójában vak, mezítelen koldus vagy, aki azt mondod, meggazdagodtál, nincs szükséged semmire. És valóban: abban a pillanatban, amikor mélyebbre tekintünk, kiderül, hogy nincs ott semmi. Az öntörvényű, az önelégült, a büszke, a megkövéredett szívű hihetetlenül szegény és szánalmas, és ugyanakkor vak ennek felismerésére. Igen, gazdag vagy – de más értelemben mégis szegény. Mid van, ami maradandó? Végy tőle aranyat, tanácsolja, hogy meggazdagodj. Igen, gyönyörű és előkelő ruhát hordasz, de mi takarja szégyened és mezítelenséged, ha Isten elé jössz?

Végy tőle fehér ruhát, tanácsolja, hogy ne lássék szégyenletes mezítelenséged. Igen, ott laksz, ahol világhírű szemkenőcsöket készítenek, de mi a valóság, vajon látod-e? Azt tanácsolja, hogy végy gyógyírt tőle, hogy újra láss.

Miért és hogyan adhat többet és maradandóbbat Jézus, mint mindaz, amit megszereztél? Nem valamiféle üres lelki bölcsesség az, ami pusztán annyit tud mondani, hogy hiába az anyagi gazdagság, ha nincs lelki, hiába a jólét, ha nincs öröm és békeesség? De igen, valójában erről van szó, de szeretném, ha meglátnánk, hogy miért, mielőtt valaki túl gyorsan azt mondaná, hogy ismeri, ami itt következik. Miért és hogyan adhat Jézus többet, maradandóbbat és valóságosabbat, mint a földi javak? És mi köze ennek a langyosból való kiszabaduláshoz?

Amit Jézustól „veszel”, azt nem vásárlod, maximum „átveszed”. Talán irónia az Jézus részéről, hogy így szólítja meg őket: vásároljatok tőlem (a görögben az „agóra” . „piac” szóból származtatott igét találjuk). Talán azért beszél így, mert ezeknek a meggazdagodott laodiceai keresztényeknek az élete a pénz és a vásárlás körül forog, és szerette volna elérni, hogy eljusson hozzájuk a szava – beöltözteti hát a nekik olyan kedves és otthonos üzleti zsargonba. De amikor Jézustól vásárolsz gazdagságot, felöltözöttséget, és valóságlátást, valójában nem vásárolsz, mert nem is vásárolhatsz. És rejlik a titok: valami olyat kapsz, amit nem tudsz megvenni. Egy olyan kapcsolatba lépsz, ahol nem te és a te hatalmad, képességeid, anyagi javaid, de akár intellektuális vagy spirituális lehetőségeid a meghatározók. Nem a te gazdagságod diktál, sőt, az itt nem ér semmit. Ha tőle veszel – nem vásárolsz, mert nincs semmi, amivel ezt megvásárolhatnád. Ha tőle veszel, elismered, hogy szükségben vagy; hogy koldus vagy, sőt, abból is a mezítelen és a vak fajta. Másképpen nem tudsz tőle venni. Ezen a ponton viszont átélheted a csodát: megajándékozott vagyok. Nem önmagamba zárt, hanem szeretett, nem önelégült, hanem megelégtetett, nem magamra utalt, hanem Jézusra szorult. És a megajándékozott ember szíve: felforrósodik. Elönti a hála, eltölti a szeretet. És utána is: amit tőle vettél - átvettél – azt nem birtoklod. A jézusi gazdagság, felöltözöttség, azaz méltóság, valóságlátás nem a tiéd. Nem lesz a kezeid között semmissé, unalmassá, elkopottá, megunttá, mint minden más, amit megszerezhetsz.

Amikor valamit uralunk, birtoklunk, abban a pillanatban vége a megajándékozottság nagy örömeinek. Sokan éppen ezért félnek a házasságban történő, egy életre szóló elköteleződéstől: ha biztonságban érzem magam, vagy a párom, akkor vége lesz a szerelemnek. És tudjátok mit? Igazuk van! Sokszor igen, így van. Ha a másik ember magától értetődően van ott, bármit megtesz, ha már szinte uralom, használom, akkor ő már rég nem ajándék az életemben. Akkor már rég nem ajándékként élem meg a csodát, hogy valaki megosztja velem az életét, és valakivel én is megoszthatom a magamét. Akkor már nem vagyok gazdag a megajándékozottságban, abban, hogy ő mellettem van, velem van. Gazdagnak lenni, megajándékozottnak lenni azt jelenti, hogy tiéd, ami nem a tiéd; tiéd, amit nem szerezhetsz meg; tiéd, amiről tudod, hogy nem jár és nem érdemled. És ezt a titkot nem a házassági eskü teszi semmissé, hanem a mi önző, uralkodni akaró, öntörvényűsége törekvő, hálátlan szívünk. És ezt a szívet soha le nem győzheted azzal, hogy nem házasodsz meg, vagy nem köteleződsz el bármilyen más emberi viszonylatban.

Jézus tanácsa, tehát, hogy végy tőle gazdagságot, Isten előtti felöltözöttséget, igazságot – azaz bocsánatot -, valamint a valóság látását, a legjobb kiút a langyos állapotból, újra a megajándékozottság, és így a lelkesedés, az odaadás irányába. De hogyan történik ez a „vásárlás?”

III. Hogyan lehet a miénk, amit Jézustól „vehetünk?”

Jézus válasza erre a kérdésre így hangzik: *„Igyekezz tehát, és térj meg.”* Igyekezz, azaz légy buzgó, légy odaadó, légy lángoló – és térj meg. Hogyan? *„Íme, az ajtó előtt állok, és zörgetek: ha valaki meghallja a hangomat, és kinyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és vele vacsorálok, ő pedig énvelem.”* Ez a kép először a következő nagyon fontos igazságra hívja fel a figyelmet: vagy Jézust magát is „bevásárolod,” vagy semmit sem nyersz meg. A tűzben izzított arany, a gazdagság Jézus jelenléte, személye; a fehér ruha, amely eltakarja Isten előtti meztelen, azaz védhetetlen voltunk, az az igazság, bocsánat, tisztaság, amit Jézus ölt fel ránk, sőt, az a titok, hogy őt magát öltözzük fel; a gyógyír, hogy lássuk a valóságot, szintén hozzá kötődik: ő a világosság. Nélküle tehát nem megy, vele pedig ennyire radikális, ennyire egzisztenciális: őt magát lehet és kell behívni, beengedni az életedbe. Ahol eddig a teljesen önelégült én trónolt, oda bekopogtat az élő Isten, Isten Fia, Jézus. Kiszorult az életedből, hiszen mint a langyos laodiceaiak a polcra tetted, és az semmiképpen sem azonos a szívvel, a belsővel, de visszatérni kész.

Holman Hunt festőművész festett egy képet ennek a bibliai szakasznak az alapján. Jézust látjuk rajta, a világ világosságát, kezében egy lámpással, aki egy sok gazzal benőtt ajtó előtt kopogtat. Egy alkalommal felvetették a művésznak, hogy hibás a kép, hiszen lemaradt az ajtóról a kilincs. Mire Holman Hunt azt válaszolta: ennek az ajtónak csak belül van kilincse. Vagy megnyitod te a szíved ajtaját belülről, vagy kívül marad Jézus. De ő nem fogja az ajtót rád törni, és nem fog erőszakkal a házába lépni. Ha behívod, eljön, Szentlelke által beléd költözik, közösségben, kapcsolatban marad veled. Ha langyos vagy, ha üres, unalmas az élet, ha extrém dolgokban kerested az izgalmat, bármit, amiért lehet lelkesedni, érdemes élni, halld most Jézus szavát, aki keres, kopogtat, szólít, és kész belépni életedbe. Hívd be, térj meg. Ha langyos vagy, mert felismerted, hogy már rég csak szavaiddal tiszteled őt, de igazából nincs szükséged semmire: térj meg! Mondd ki: Uram, te teljes szívvel, mindent odaadtál értem azzal, hogy emberré lettél, és meghaltál helyettem a keresztem, én sem akarlak tovább fél szívvel követni. Te vagy az *„Ámen, a hű és igaz tanú,”* akinek minden igenje igen és nemje nem, hogyan maradhatnék én továbbra is ilyen kétszívű, hűtlen, felemás. Hívjad be azt, aki most kopogtat, hogy újból teljes szívből követhessed őt! **ÁMEN!**